ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шеробод тумани

2024 йил 13 март

Шеробод туманлараро иктисодий судининг судьяси Т.Р.Жаббаровнинг раислигида, А.Йўлдошевнинг судья ёрдамчиси котиблигида, Кенгаш вакили А.Туляев (05.10.2023 йилдаги №96-сонли ишончнома асосида), жавобгар вакиллари Ф.Назаров ва С.Алимардонов (04.03.2024 йилдаги №АА 03-24/18-сонли ишончнома асосида) хамда "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги рахбари А.Ташановларнинг иштирокида, Жарқўрғон туман Фермер, дехкон хўжалиги ва томорка ер эгалари Кенгашининг даъвогар "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти хисобидан 14 490 610 сўм асосий қарз ва 1 738 873,2 сўм пеня, жами 16 229 483,2 сўмни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича 4-1902-2402/132-сонли иқтисодий ишни туманлараро иктисодий судининг маъмурий биносида, очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагилар

аникланди:

Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари Кенгаши (бундан буён матнда Кенгаш деб юритилади) даъвогар "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар ёки хўжалик деб юритилади) манфаатида даъво аризаси билан судга мурожаат қилиб, жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар ёки тайёрловчи деб юритилади) ҳисобидан 14 490 610 сўм асосий қарз ва 1 738 873,2 сўм пеня, жами 16 229 483,2 сўмни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш вакили даъво аризани қўллабқувватлаб, даъво аризасини қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги рахбари даъво аризани қўллаб-қувватлаб, даъво аризасини қаноатлантиришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакиллари даъво талабини тан олиб, иш бўйича қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд, ишдаги мавжуд ҳамда судга тақдим қилинган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлиқ ҳаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларининг устунлиги сўзсиз тан олинади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 1-қисмига кўра ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 2-қисмига кўра ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органларининг ҳамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддаси 3-қисмига кўра ҳар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг "Одил судловни амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси Конститутцияси нормаларини тўғридан-тўғри қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида"ги 2023 йил 23 июндаги 16-сонли қарорининг 1-бандига кўра, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (бундан буён матнда Конституция деб юритилади) 15-моддасининг иккинчи қисмига кўра, Конститутция мамлакатнинг бутун худудида олий юридик кучга эга, тўғридан-тўғри амал қилади ва ягона хукуқий маконнинг асосини ташкил этади. Шунга кўра, судлар кўриб чиқилаётган хукуқий муносабатларни тартибга солувчи қонун ва бошқа норматив-хуқуқий хужжатнинг мазмунини баҳолаши ва Конститутция нормаларини тўғридан-тўғри амал қилувчи олий юридик кучга эга норматив-хуқуқий асос сифатида қўллаши лозим деб кўрсатилган.

Ишдаги хужжатлардан аниқланишича, манфаати кўзланган даъвогар "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги билан жавобгар ўртасида 2023 йил 16 февраль куни "Пилла хом ашёси етиштириб бериш хизмати тўғрисида" 214-сонли контрактация шартномаси тузилган.

Ушбу шартномага кўра, "Тайёрловчи", яъни "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти шартномада кўрсатилган миқдордаги ипак қурти уруғи ҳамда зарур моддий-техника ресурслари (термометр, тўшама қоғоз ва бошқалар)ни "Хўжалик", яъни манфаати кўзланган даъвогар "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалигига етказиб бериши, "Хўжалик" эса "Тайёрловчи"га ипак қурти ёрдамида етиштирилган пилла маҳсулотини етказиб бериши, "Тайёрловчи" уларни қабул қилиш ва қийматини тўлаш мажбуриятини олган.

Мазкур шартнома шартларига асосан, манфаати кўзланган даъвогар жавобгарга олдиндан ипак қурти пилла хом ашёсини 28.12.2023 йилдаги 3-сонли ҳисобварақ-фактурага асосан етказиб берган бўлсада, жавобгар шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармасдан, хўжалик томонидан етказиб берилган ипак қурти пилла хом ашёси бўйича тўланиши лозим бўлган 14 490 610 сўм ҳақдорликни манфаати кўзланган даъвогарга шартномада келишилган муддатларда тўлаб бермаган. Шу сабабли тарафлар ўртасида ушбу низо келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 236-моддасида мажбурият мажбурият шартларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши кераклиги, 333-моддасида эса қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни

бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун жавоб беришлиги белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 465-моддасининг биринчи қисмига кўра, контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Суд, жавобгарнинг манфаати кўзланган даъвогардан даъво аризасида кўрсатилган миқдорда хақдорлик бўйича қарздорлиги мавжудлиги даъво аризасига илова тарзида судга тақдим этилган ҳужжатлар, яъни тарафлар ўртасида 2023 йил 16 февраль куни тузилган "Пилла хом ашёси етиштириб бериш хизмати тўғрисида" 214-сонли контрактация шартномаси, 28.12.2023 йилдаги 3-сонли ҳисобварақ-фактура, маълумотнома ва бошқа ҳужжатлар йиғиндиси билан тўлиқ ўз тасдиғини топган деб ҳисоблайди.

Шу сабабли, суд жавобгар ҳисобидан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 14 490 610 сўм асосий қарзини тўлиқ ундиришни лозим топади.

Бундан ташқари, даъвогар томонидан даъво аризасида жавобгар ҳисобидан 1 738 873,2 сўм пеня ундириш сўралган.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексининг 263-моддасига кўра, неустойка тўлаш тарафларнинг келишувида назарда тутилган ёки тутилмаганлигидан қатъи назар, кредитор қонунда белгиланган неустойка (қонуний неустойка)ни тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномасининг "Тайёрловчи" "Хўжалик"нинг шартномада 5.2-бандида белгиланган сифатда, миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда топширган пилла махсулотини етиштириб бериш хизмати хақини шартноманинг 4.4-бандида белгиланган тартибда ва муддатда тўлашни кечиктирганлиги учун тўлови кечиктирилган сумманинг 20 фоизи тўлаши. Жаримадан ташқари, "Тайёрловчи" миқдорида жарима "Хўжалик"га тўлови кечиктирилган ҳар бир кун учун кечиктирилган сумманинг 0.4 фоизи миқдорида, лекин тўлови кечиктирилган сумманинг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси "Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-хуқуқий базаси тўғрисида"ги қонунининг 24-моддасида эса мажбуриятни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун шартномада жавобгарлик белгиланган бўлса, шартномада белгиланган жавобгарлик қўлланилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 163-сонли ҳарорининг 4-бандида Фуҳаролик кодексининг 326-моддасига мувофиқ

суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка миқдорини камайтиришга ҳаҳлилиги, шу билан бирга неустойканинг энг кам миҳдори Фуҳаролик кодексининг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар миҳдоридан кам бўлмаслиги лозимлиги ҳаҳида тушунтириш берилган.

Жавобгар томонидан шартномада келишилган пилла маҳсулотининг ҳаҳи тўлаб берилмаганлиги, мажбурият тўлиҳ бажарилмаганлиги Кенгаш вакилининг суддаги кўрсатуви ва ишда тўпланган ҳужжатлар билан тўлиҳ ўзининг тасдиғини топди.

Мазкур ҳолатда, суд манфаати кўзланган даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини, мажбуриятнинг тўлиқ бажарилмаганлигини инобатга олиб, жавобгардан манфаати кўзланган даъвогар фойдасига 1 738 873,2 сўм пеняни ундиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдиқланган "Давлат божи ставкаларининг миқдорлари" 2-бандининг "а" кичик бандига кўра, мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво баҳосининг 2 фоизи миқдорида, бироқ БҲМнинг 1 бараваридан кам бўлмаган миқдорда давлат божи тўланиши лозим.

Суд, мазкур иш бўйича суд харажатларини ундириш масаласини муҳокама қилиб, даъво аризаси тўлиқ қаноатлантирилганлиги сабабли давлат божини жавобгар зиммасига юклашни, почта харажати Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши томонидан олдиндан тўланганлигини инобатга олиб, почта харажатини жавобгар ҳисобидан Кенгаш фойдасига ундиришни белгилашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 138-моддасига кўра суд ҳокимиятининг ҳужжатлари барча давлат органлари ва бошқа ташкилотлар, мансабдор шахслар ҳамда фуқаролар учун мажбурийдир.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 15, 55, 138-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси 236, 263, 326, 327, 333, 465-моддалари, Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 127, 128, 170, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъво ариза тўлиқ қаноатлантирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан манфаати кўзланган "OLTIN GULISTON BARAKA" фермер хўжалиги фойдасига 14 490 610 сўм асосий қарз ва 1 738 873,2 сўм пеня, жами 16 229 483,2 сўм ундирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан Ўзбекистон Республикаси бюджетига 340 000 сўм давлат божи ундирилсин.

Жавобгар "SURXON IPAGI" масъулияти чекланган жамиятидан Жарқўрғон туман Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашига олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳароридан норози тараф шу суд орҳали Сурхондарё вилоят суди иҳтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят бериши ёки ушбу муддатда апелляция шикояти берилмаса, олти ойлик муддатда кассация шикояти бериши мумкин.

Судья

Т.Р.Жаббаров

